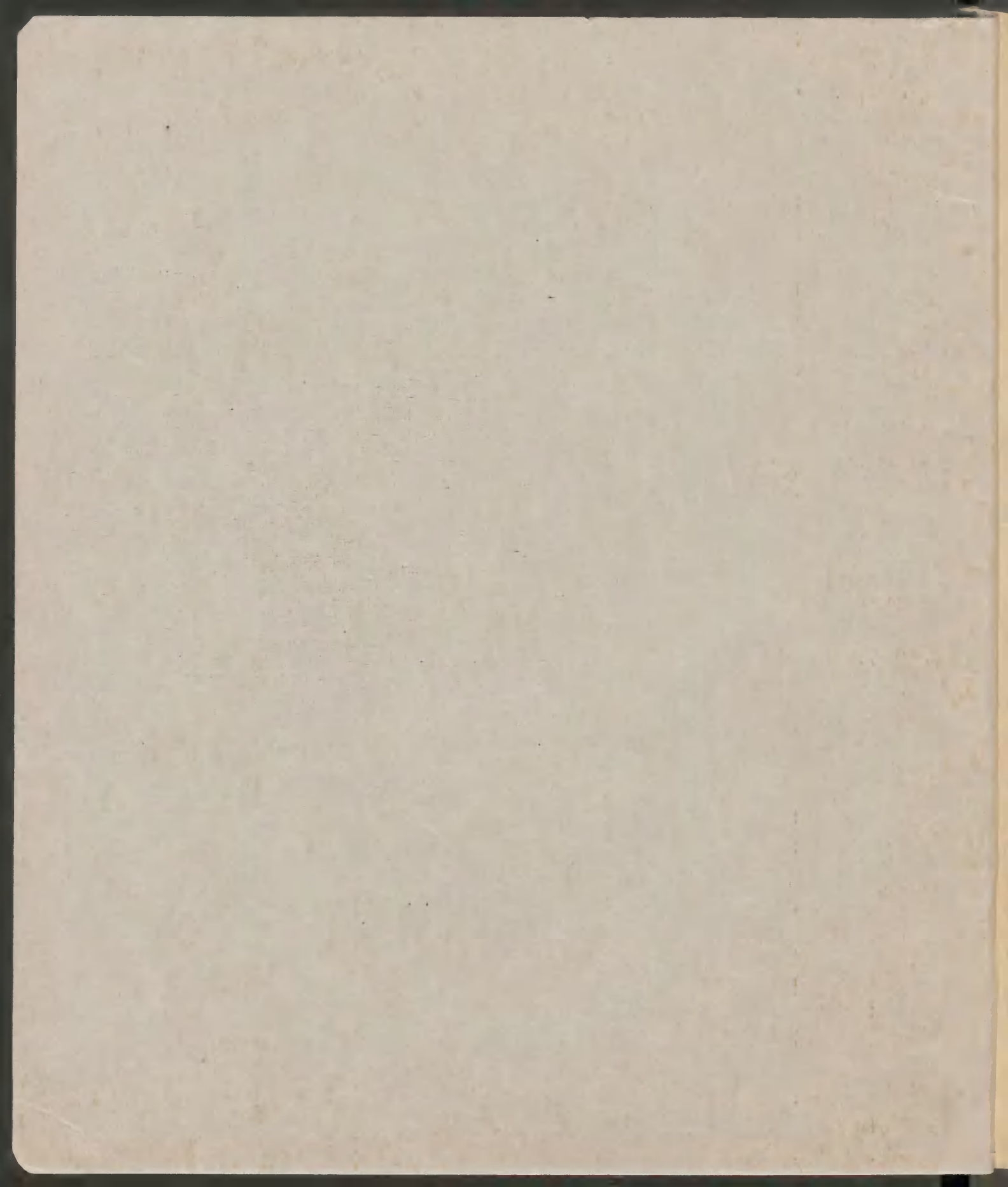

15210

15210

V
SPRAWOZDANIE
MUZEUM SPOŁECZNEGO
W WARSZAWIE

Warszawa
1955

026(438)(064.5)

15210

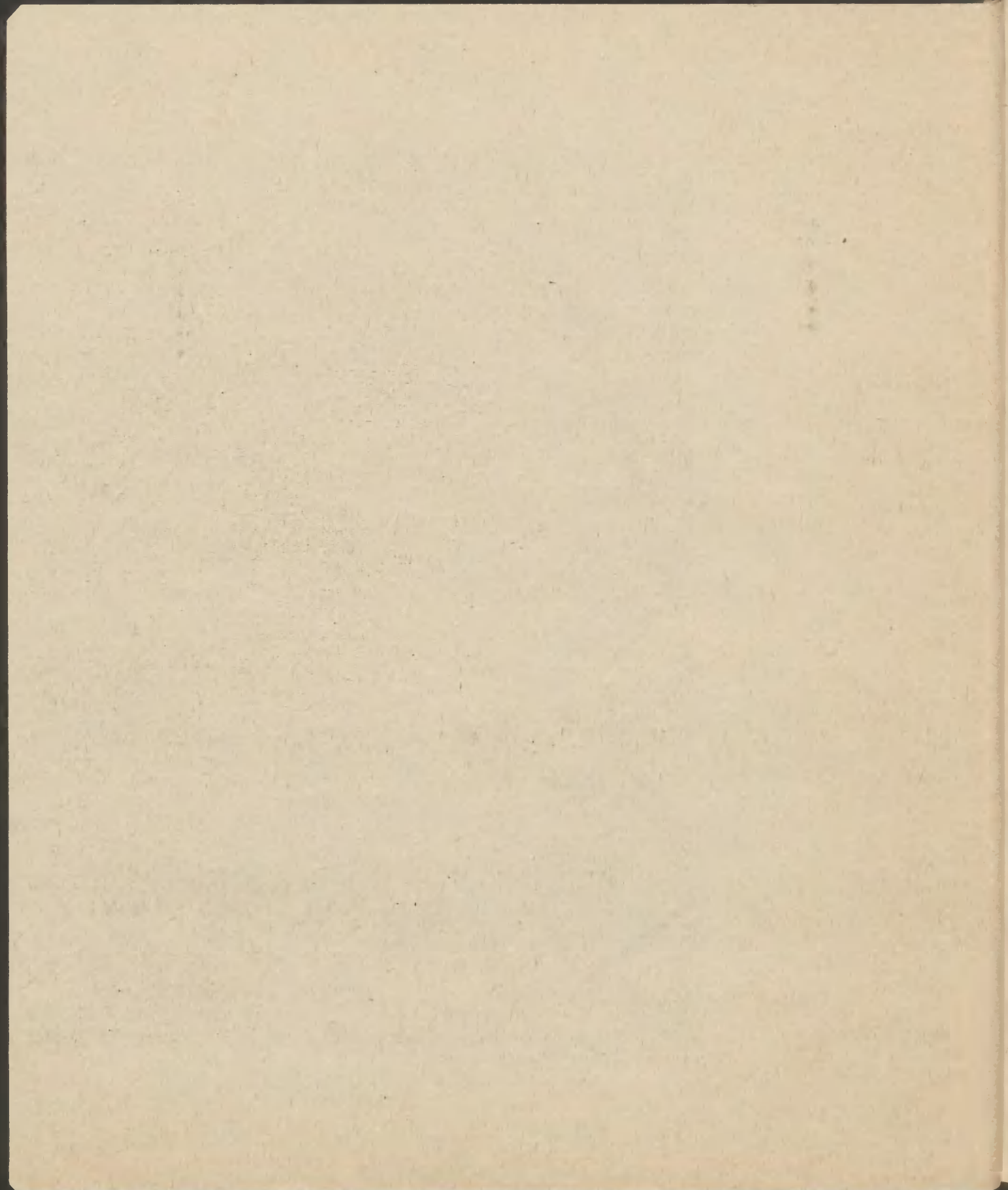
Wstęp

Sprawozdanie obecne Muzeum Społecznego obejmuje długi okres od roku 1930 do końca 1933, a nawet dłuższy, bo do chwili obecnej. Jest to najdłuższy okres w życiu Muzeum za który składamy sprawozdanie. W ciągu dziesięć lat istnienia Muzeum jest to również okres najcięższy. Najcięższy ze względu na trudności finansowe z jakimi Muzeum musiało walczyć bezskutecznie, jak również ze względu na ciężkie przejścia jakim uległa instytucja w tym czasie. 31 maja 1930 roku zostało ono zamknięte i po długim zamknięciu otwarte dopiero 1 października 1931 roku.

Przerwa w działalności Muzeum, którą sprawił zastój instytucji, faktycznie była o wiele dłuższa niż okres powyżej wymieniony.

Korzystanie ze zbiorów i dalsze gromadzenie ich było niemożliwe. Przerwa w działalności instytucji oddziaływała zniechęcająco na członków, którzy mniej chętnie wspomagali instytucję i całkowicie prawie zahamowała wszelkie subwencje, uzyskiwane dawniej. Zahamowany został również ruch czytelników. W takich warunkach instytucja przestała spełniać swą rolę. Gromadzenie materiałów i możliwość ich katalogowania zmalała niesłychanie, a nawet ustała prawie całkowicie.

W roku 1932 (1 grudnia) Muzeum otrzymało zawiadomienie Biblioteki Publicznej, że brak miejsca w gmachu Bibl. Publ. zmusza Dyрекcję do wypowiedzenia lokalu Muzeum od dn. 1 kwietnia 1933 r. Był to nowy cios, który ugodził instytucję w najbardziej bolesną stronę. Muzeum zagrożone zostało bezdomnością. Po długich i bezowocnych poszukiwaniach lokalu, Zarząd na razie uzyskał odroczenie eksmisji początkowo na pół, a później na rok czasu.

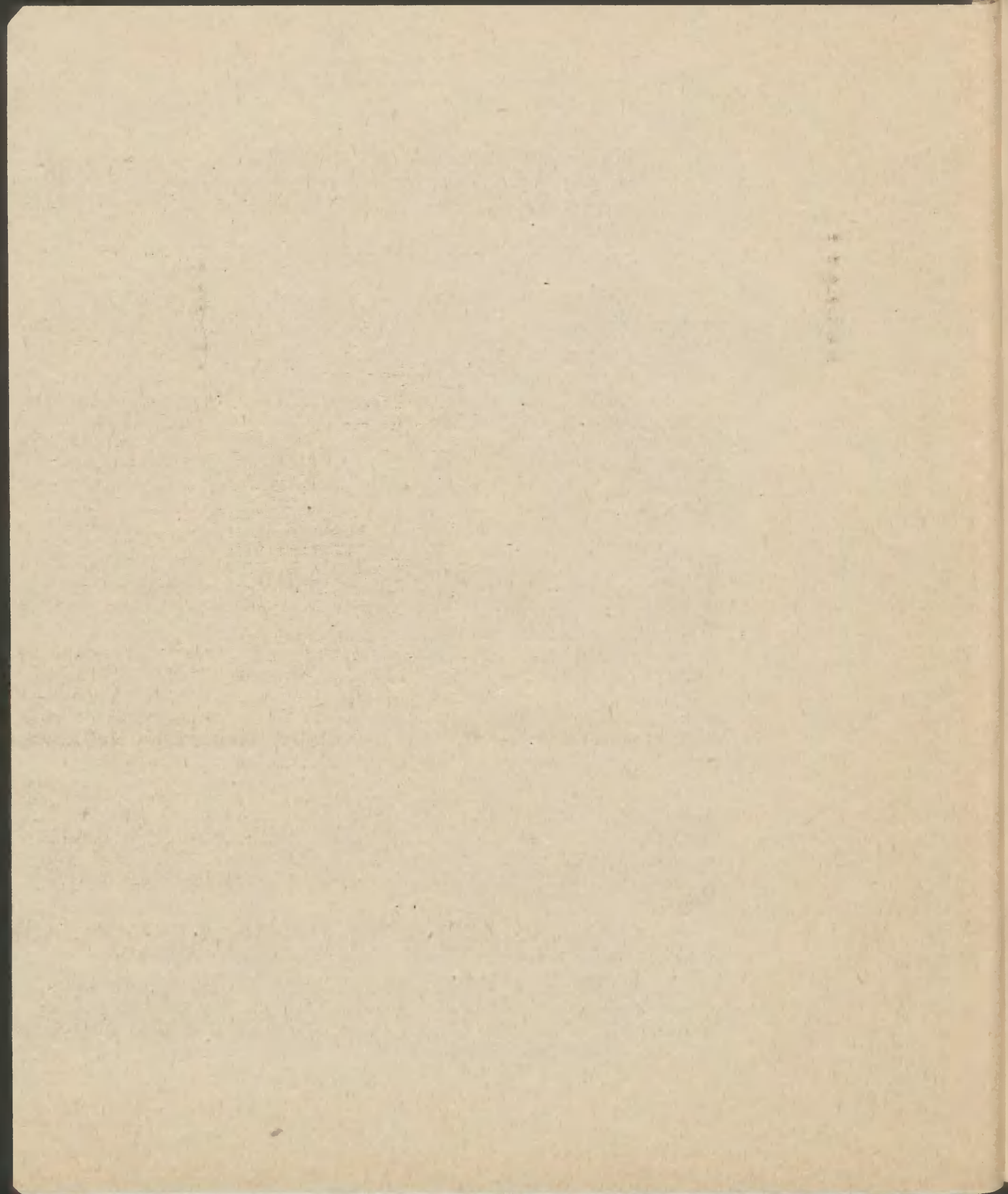
Groza bezdomności i zniszczenia bezcennych zbiorów, z powodu swego charakteru unikatów w dziedzinie materiałów dotyczących historii i współczesnego stanu życia społecznego, a zwłaszcza ruchu robotniczego w Polsce, zaciążyła na instytucji.

Dodać należy jeszcze do tego, że w okresie wzmiankowanym, instytucja nie była w stanie pokrywać najważniejszych, najelementarniejszych, swoich potrzeb, nie była w stanie zabezpieczyć nawet skromnej pensji swojej funkcjonariuszce, rosły z miesiąca na miesiąc deficyty, których Towarzystwo wobec braku subwencji nie było w stanie pokrywać. Instytucja wegetowała. Jedynie dzięki wielkiej ofiarności osobistej i bezinteresowności pracowników Muzeum udało się przetrwać ten ciężki mozolny okres i utrzymać instytucję do końca na poziomie wewnętrznego uporządkowania i metody naukowej w konsekwencji zbiorów.

Brak możliwości rozwijania instytucji, brak możliwości ogarniania wszystkich przejawów życia bieżącego sprawił, że Zarząd Muzeum zaczął się troskać sprawą zabezpieczenia zbiorów - dorobku kilkunastoletniego Muzeum.

Wobec tego, że szło o nienaruszenie zbiorów, o zestawienie ich możliwie na miejscu, wobec tego, że Dyrekcja Biblioteki Publicznej zgadzała się przyjąć zbiory w formie depozytu na kilka lat, dopóki Towarzystwo nie będzie w stanie na nowo celowo zagospodarować niemi - powstała myśl przekazania czasowego zbiorów Muzeum Społecznego Bibliotece Publicznej. Walne Zgromadzenie Towarzystwa z dn. 6 września 1933 uznało powyższe motywy Zarządu za celowe, słuszne i uchwaliło jednogłośnie: „Upoważnić Zarząd do poczynienia odpowiednich kroków w związku z przekazaniem zbiorów Bibliotece Publicznej na okres do lat 5-u, jako depozytu z zachowaniem jednakże nadzoru i kontroli nad zbiorami przez Towarzystwo i do zawarcia ośnośnej umowy z Biblioteką Publiczną”.

Na skutek tej uchwały członkowie Muzeum p.p. K. Krzeczowski i J. Muszkowski wystąpili do Dyrekcji Biblioteki Publicznej z powyższymi propozycjami, które przez Dyrektora Biblioteki Publicznej p. Faustyna Czerwijowskiego zostały przyjęte. Spisano przy tem następującą umowę:

Miedzy Towarzystwem Muzeum Społecznego z jednej strony a Biblioteką Publiczną m. st. Warszawy z drugiej strony zawarta została w dniu dzisiejszym

UMOWA

Art. 1. Towarzystwo Muzeum Społecznego oddaje w depozyt swoje zbiory skatalogowane i uporządkowane według systemu dziesiętnego Biblioteki Publicznej na przeciąg lat 5-ciu.

Art. 2. Biblioteka przysługiwać będzie na okres powyższy prawo bezpłatnego użytkowania ze zbiorów z zastrzeżeniem zachowania niepodzielności poszczególnych składowych części zbiorów według istniejącego inwentarza i katalogów bez prawa wprowadzenia do nich wszelkich zmian.

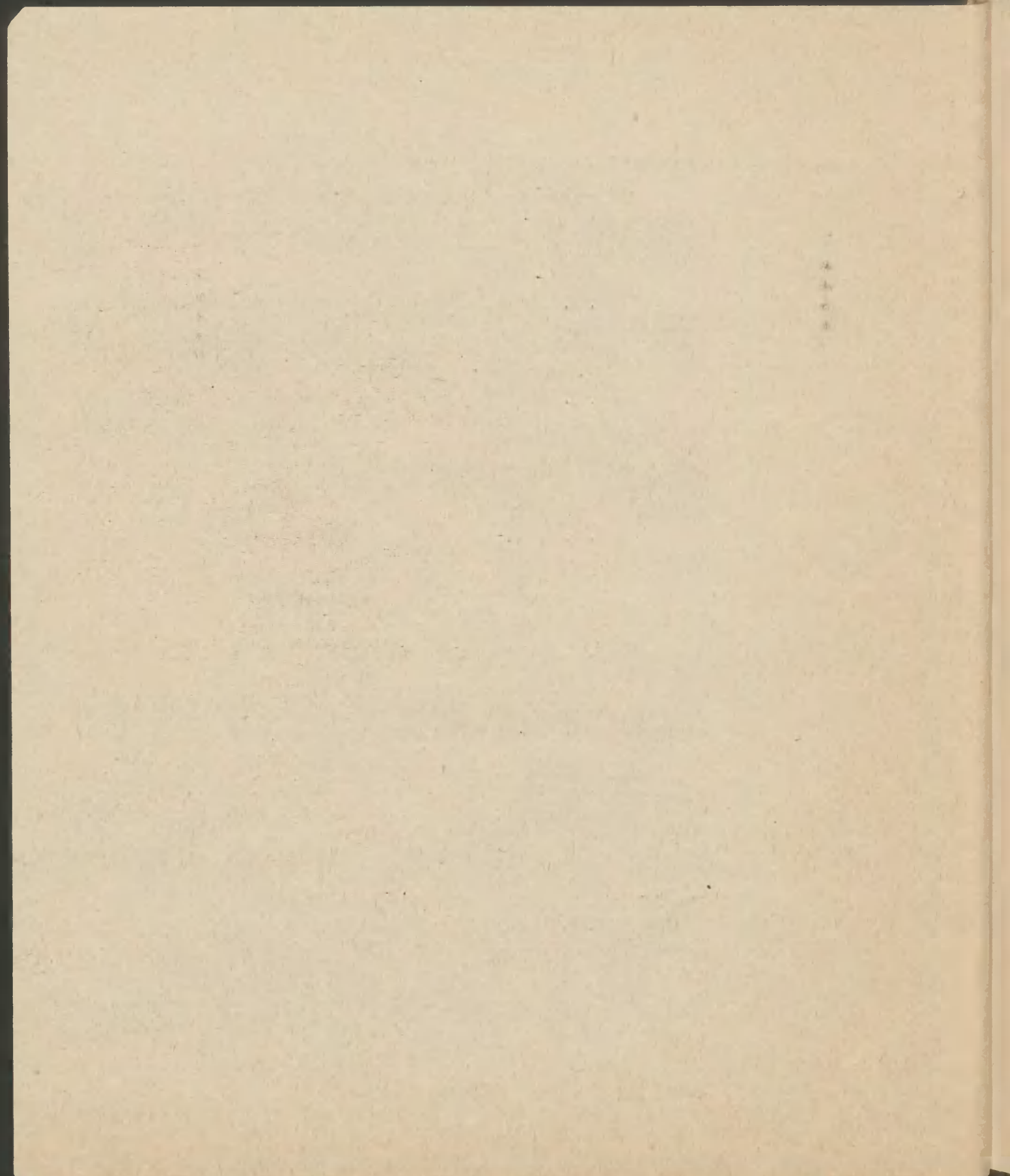
Art. 3. Zbiory będą udostępnione dla badań i studjów naukowych; o sposobach korzystania z nich zdecydować Komitet Zarządzający Biblioteką Publiczną z zachowaniem restrykcji zawartych przez miarodajne czynniki rządowe.

Art. 4. Towarzystwo Muzeum Społecznego przekazuje wszystkie swoje prawa i obowiązki w zakresie kontroli zbiorów gronu z trzech osób, wybranych przez Towarzystwo Muzeum z pomiędzy jego członków. Delegacja ta porozumiewać się będzie z Dyrektorem Biblioteki Publicznej we wszystkich sprawach dotyczących zbiorów.

Art. 5. Wszelkie materiały, napływające do Muzeum z ramienia Delegacji stanowią będą własność Muzeum i wpisywane do inwentarza Muzeum, materiały zaś, napływające z ramienia Biblioteki Publicznej stanowią będą własność Biblioteki i wpisywane do specjalnego inwentarza.

Art. 6. Biblioteka Publiczna bierze na siebie całkowity koszt utrzymania i konserwowania zbiorów.

Art. 7. W wypadku niewymówienia niniejszej umowy na sześć miesięcy przed wygaśnięciem jej przez jedną z umawiających się stron, umowa przedłuży się każdorazowo.

sowo na następny pięcioletni okres milczące.

Art. 8. Gmina m. st. Warszawy nie ponosi żadnej odpowiedzialności za zużycie zbiorów, wynikające z normalnego korzystania z tychże, ani z zaginięcia z powodu kradzieży.

Władze miejskie akceptowały umowę. Dyrektor Biblioteki przyrzekł zbiory analogiczne do zbiorów Muzeum połączyć razem ze zbiorami dotychczasowymi Muzeum. W ten sposób warsztat badawczy, jakim są zbiory Muzeum uległ poważnemu rozszerzeniu.

Muzeum w marcu 1934 roku zostało przekazane Bibliotece Publicznej. Zbiory zostały umieszczone częściowo w magazynach, częściowo w oddzielnym pokoju, a część pozostała w poprzednim lokalu. Sala czytelnia dotychczasowa otwarta została dla czytelników.

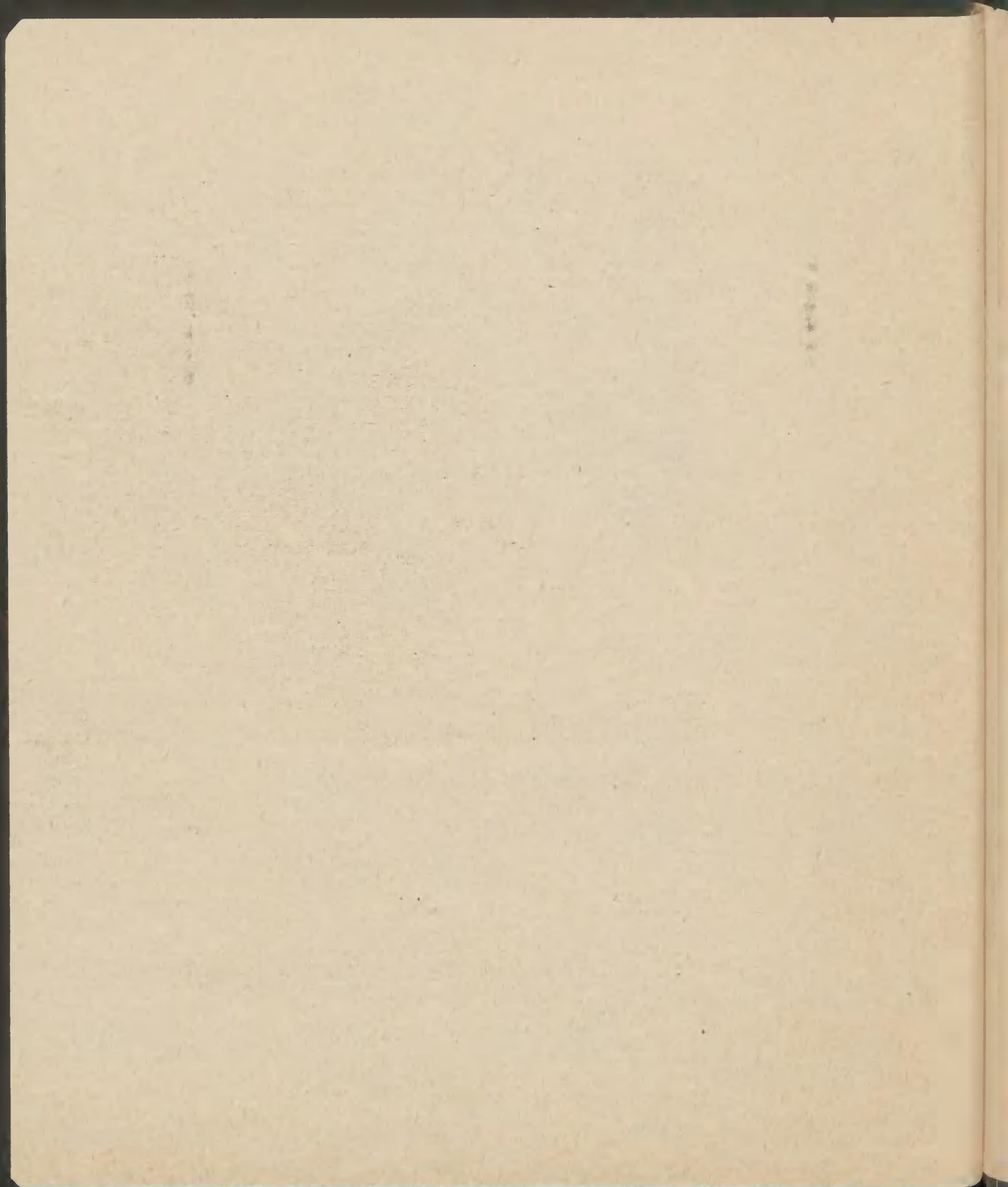
SPRAWOZDANIE ADMINISTRACYJNE

(I. X. 1931 - I. II. 1934)

Dary i Subwencje

W okresie sprawozdawczym wpłynęły dary od następujących osób i instytucyj:

- p. Balicka - ofiarowała zbiory po ś. p. Zygmuncie Beryngu (dz. 175 w 191 tom i 13 różnych czasopism);
- p. Wanda Opęchowska - ofiarowała materiały archiwalne Koła Kobiet z Warszawy Wystawy Poznańskiej;
- p. prof. L. Krzywicki - ofiarował dz. 21 i różne czasopisma;
- p. St. Kruszewski - dz. 10 i odeszy;
- p. J. Postupolski - dz. 52;
- p. Przegalińska - 17 broszur;
- Paweł Wasilewski - numery pojedyncze różnych czasopism oraz "Niepodległość";
- p. Marian Waurzeniecki - parę niekompl. czasopism, 7 fotografii i kilka broszur;
- Biblioteka Ministerstwa Spraw Zagranicznych - dzieł 142 w 149 tom.
- Księgarnia F. Hoessicka - dz. 55

Księgarnia Robotnicza - dz. 29
 Stow.b.Więźniów Politycznych - dz.11
 T.U.R. - dz. 13
 oraz Cz.Gutry, S.Feinsteinówna, Z.Hryniewiczowa,
 H.Kruk, Szware, a własne wydawnictwa następujące
 instytucje:
 Główny Urząd Statystyczny, Instytut Gospodarstwa
 Społecznego, Instytut Badań Konjunktur Gospodarczych,
 Instytut Spraw Społecznych, Zarząd m.st.Warszawy,
 Międzynarodowe Biuro Pracy w Genewie, Ministerstwo
 Kolei, Ministerstwo Opieki Społecznej, Ministerstwo
 Rolnictwa, Ministerstwo Skarbu, Ministerstwo Wyznań
 R.i O.P., Ogólno Państwowy Związek Kas Chorych, Nau-
 kowy Instytut Emigracji i Kolonizacji, Państwowy In-
 stytut Nauk.Gosp.Wiejskich w Puławach, Review of
 Polish Law and Economics, Związek Spółdzielni Spożyw-
 ców Rzeczypospolitej Polskiej, Związek Zawodowy Pra-
 cowników Kolejowych, Związek Zawodowy Nauczycielstwa
 Polskiego oraz otrzymywane stale czasopism bieżących:

polskich	-	34
obcych	-	13
ogółem		47

Otrzymano subwencje od:

Ministerstwa Opieki Społecznej	zł.	500.-
Banku Rolnego	"	400.-
Banku Gospodarstwa Krajowego	"	500.-
P.K.O.	"	500.-
Tow.Akc.Tomasz.Fabryki Szt.Jedwabiu	"	750.-
razem		2650.-

WŁADZE TOWARZYSTWA

RADA

P.Prof.Ludwik Krzywicki - prezes
 P.Prof.Zofja Daszyńska-Golińska -vice-prezes
 P.Bolesław Gilliczyński - sekretarz Rady.

ZARZĄD

Prof. Konstanty Krzeczowski - przewodniczący,
 dr. Jan Muszkowski - zast. przewodn.,
 dr. Edmund Giebartowski - skarbnik,
 P. Ignacy Krüutler,
 Prof. Helena Radlińska,
 p. Stanisław Stempowski,
 P. Edward Strzelecki.

PRACA WEWNĘTRZNA

Praca wewnętrzna personelu urzędniczego, składającego się od roku 1930 (do czerwca) z dwóch osób, a od roku 1931 z jednej pracownicy, polegała na katalogowaniu i klasyfikowaniu książek, czasopism, broszur, rękopisów, ulotek itd. oraz udostępnianiu zbiorów osobom z nich korzystających.

W okresie sprawozdawczym dokonano przerabiania katalogów według nowego wydania klasyfikacji dziesiętnej oraz skatalogowano:

	Dzieł	Tomów
książek i broszur	1096	1097
pism	330	
materiałów archiwalnych	152	
dupletów książek i broszur	2940	

STAN ZBIORÓW

książek i broszur	13440	13991
pism (tytułów)	3838	
materiałów archiwalnych	15399	
fotografij	562	
dupletów książek i broszur	13832	

Ponadto w roku 1931-32 dokonano całkowitej ponownej inwentaryzacji zbiorów. Uporządkowanie to było niezbędne gdyż po otwarciu ponownem instytucji zbiory były dosłownie całkowicie pomieszczone. Wykonanie tej pracy zabrało pracownikowi Muzeum około 7 miesięcy czasu.

FREKWENCJA

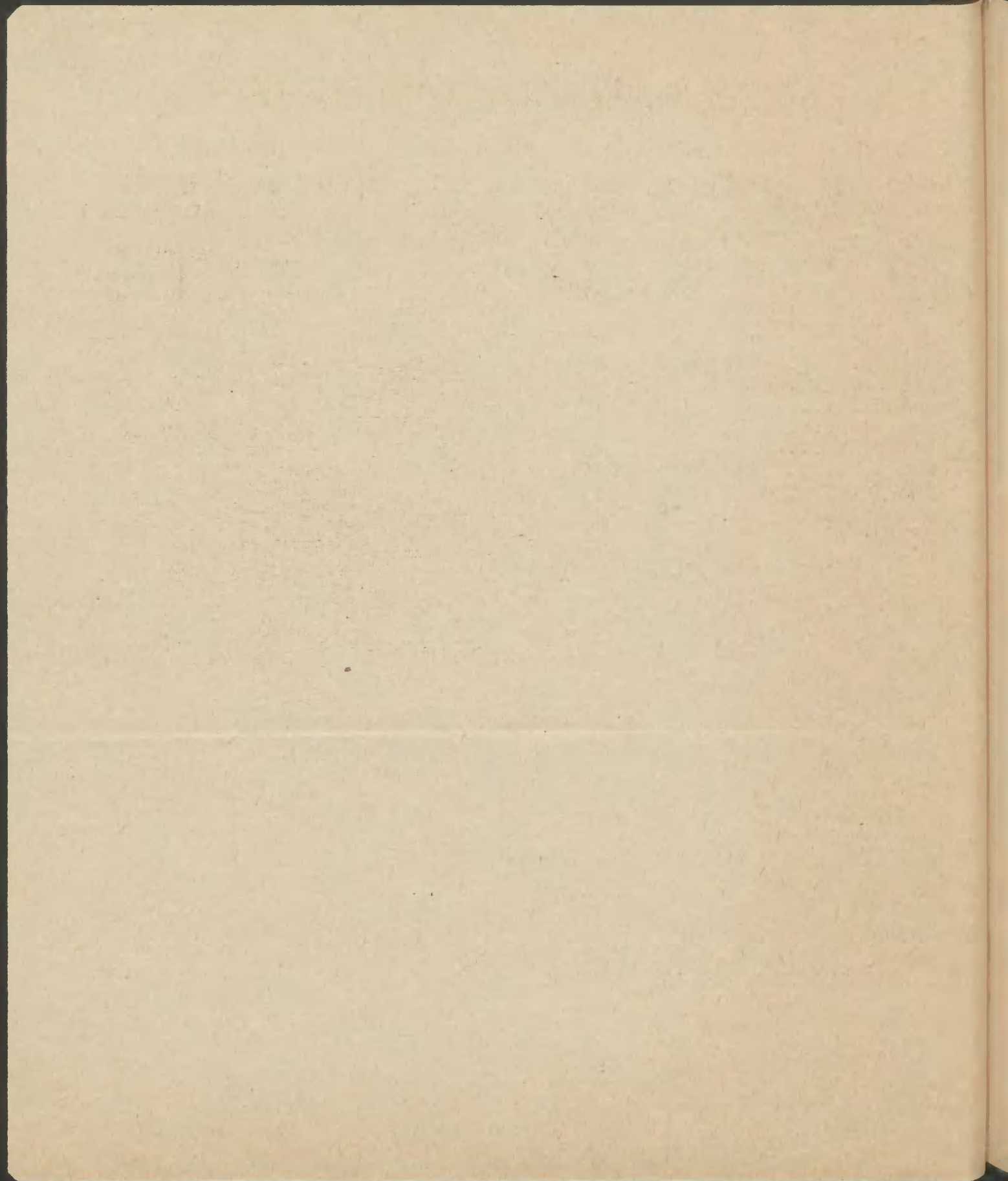
W pierwszym okresie, opisywanym tutaj do czasu zamknięcia Muzeum, czytelnictwo było bardzo intensywne. Natomiast drugi okres po otwarciu ponownem Muzeum był tylko b. nieliczny.

**Statystyka frekwencji przedstawia się
następująco:**

	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1932	1933
Styczeń	-	25	51	101	202	262	227	-	17
Luty	-	32	47	118	212	364	226	-	20
Marzec	-	43	94	166	283	449	236	-	18
Kwiecień	-	91	61	178	193	366	173	-	24
Maj	-	65	56	73	168	244	153	4	11
Czerwiec	11	57	52	73	141	127	-	16	18
Lipiec	9	44	44	43	-	70	-	15	8
Sierpień	8	20	19	82	92	57	-	-	-
Wrzesień	17	31	51	163	212	156	-	21	30
Październik ...	21	55	83	240	203	218	-	25	27
Listopad	26	55	124	201	178	203	-	33	26
Grudzień	26	36	95	156	257	178	-	36	28
ogółem	118	554	777	1594	2141	2694	1015	150	227

Członków Muzeum posiadało:

Sprzyjających	5
Czynnych	6
Popierających	7
Korespondentów	1

Sprawozdanie kasowe
od dn. 1 października do 31 grudnia 1931 roku

Przychód

Pozostałość w P.K.O	zł.	499.58
Składki członków	"	216.—
Odsetek w P.K.O	"	8.53
---	---	---
---	zł.	<u>724.11</u>
---	---	---

Rozchód

Kancel. i różne	zł.	6.40
Pensja	zł.	550.—
Usługa	"	190.—
Pozostało w P.K.O	"	87.21
---	---	---
---	zł.	<u>724.11</u>
---	---	---

Sprawozdanie za 1932 r.

Pozostałość w P.K.O	zł.	67.71
Składki członków	"	1189.—
Subwencje:		
Banku Roln.	zł.	200.—
Tom. Fabr. Szt. J.	"	500.—
P.K.O.	"	500.— 1200.—
Odsetki w P.K.O	zł.	43
Za sprzedane dublety	"	7.50
---	---	---
---	zł.	<u>2464.64</u>
---	---	---

Lokal	zł.	550.—
Inkaso skł. czł.	"	165.—
Kancel. i różne	"	11.80
Pensja	"	1370.15
Usługa	"	360.—
Pozostało w P.K.O	"	7.69
---	---	---
---	zł.	<u>2464.64</u>
---	---	---

KASA
1
8
1

Sprawozdanie za 1933 r.

Przychód

Pozostałość w P.K.O	zł.	7.69
Składki członków	zł.	1138.50
Subwencje:		
Banku Rolnego	zł.	200.-
Banku Gosp. Kraj.	500.-	
Min. Op. Społ.	"	500.-
Tom. fabr. Szt. J.	250.-	
za sprzedane dublety	zł.	1450.-
	"	170.-
	zł.	2766.19

Rozchód

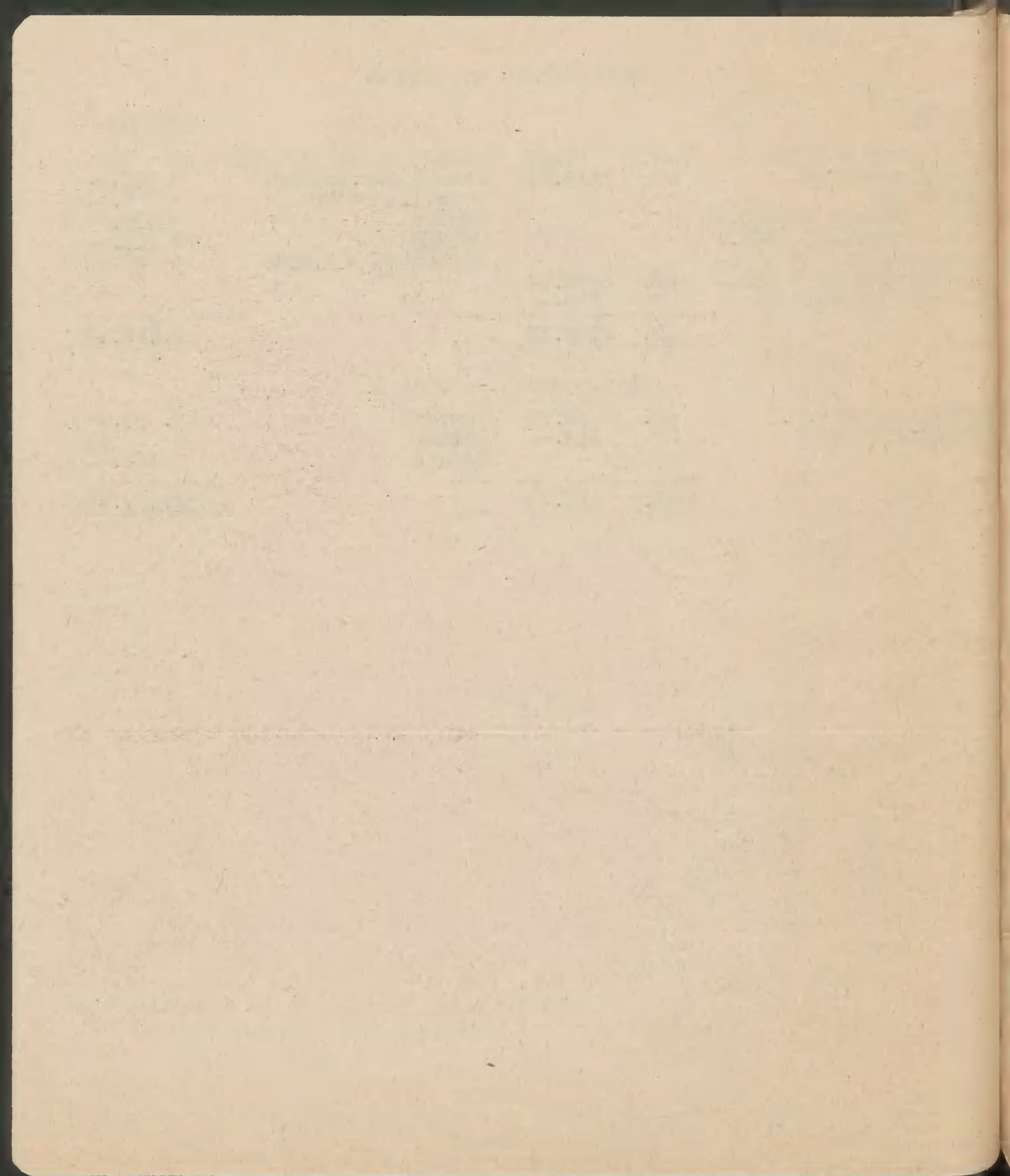
Materiały biblioteczne	zł.	5.-
Inkaso skł. członk.	"	180.-
Kancel. i różne	"	9.70
Pensja	"	2335.-
Usługa	"	180.-
Pozostaje w P.K.O.	"	56.49

zł. 2766.19

Sprawozdanie za 1934 r.

Pozostałość w P.K.O	zł.	56.49
Składki członków	"	141.-
	zł.	197.49

Inkaso	zł.	30.-
Różne	"	49
Pensja	"	167.-
	zł.	197.49

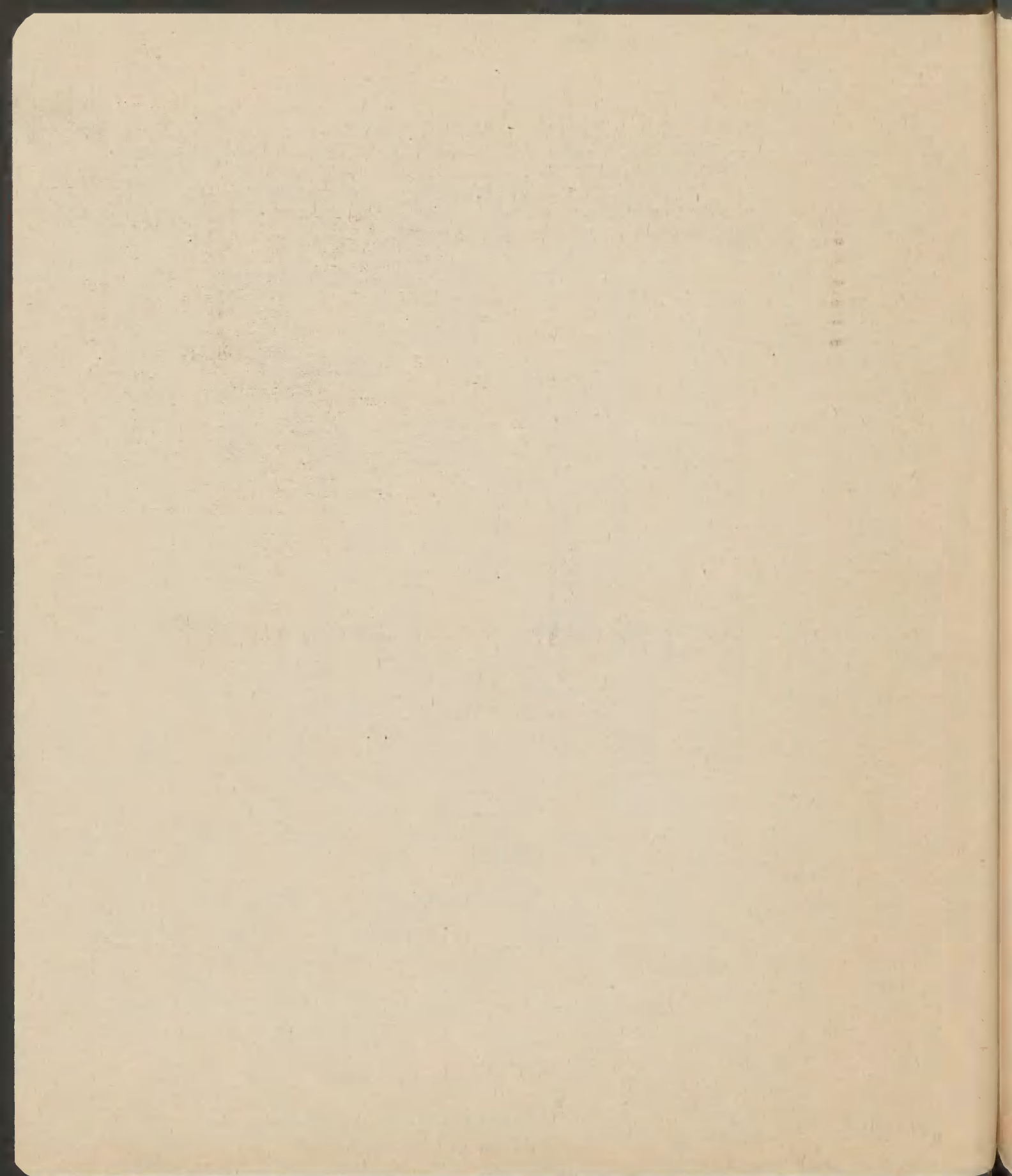
ZAKOŃCZENIE

Sprawozdanie obecne zamyka niejako pierwszy okres istnienia instytucji. Wraz z przekazaniem zbiorów Biblioteki Publicznej Muzeum jako samodzielna badawcza instytucja na jakiś czas przerwała swe istnienie. Nie znaczy to, aby idea, która przyświecała jej wytworzeniu znikła. Potrzeba istnienia Muzeum jest wciąż ta sama, jest wciąż konieczna. Widzimy to na przykładzie licznych prac, wykonanych na podstawie materiałów Muzeum oraz ciągłego zgłaszania się pracowników naukowych o dopuszczenie ich do zbiorów Muzeum. Potrzeby te i zawartość Muzeum najlepiej odtwarza całkowicie prawie na zbiorach Muzeum oparta praca p. dr. Z. Kormanowej: „Materiały do biblijografii druków socjalistycznych na ziemiach polskich w latach 1866-1918. Warszawa 1935. str. 375. XVIII. Wyd. Instytutu Gospodarstwa Społecznego.”

Praca ta wykazuje jakie bogactwo nieznanego i nie notowanego w żadnej z biblijografii i literatury, zawiera Muzeum. Kończąc nasze wywody, pragniemy jeszcze zrobić rzut oka na całą działalność naszej instytucji.

Historje pierwszych zamierzeń i wysiłków zawiera w sobie pierwsze sprawozdanie Muzeum z r. 1926. W pierwszych dwu rozdziałach podane są tam motywy i historia długich wysiłków stworzenia Muzeum.

Działalność Muzeum za cały okres istnienia można scharakteryzować przede wszystkim przez ujęcie prac katalogowych. Od roku 1923 do roku 1933 akatalogowano książek i broszur 13,5 tys. w 14 tys. tomów, pism tytułów 3838. Razem stanowi to księgozbiór specjalny około 20 tys. tomów, wydawnictw poświęconych ruchowi społecznemu ostatnich lat 60. Instytucja ponadto ma duży majątek w dubletach, które zamierza zamienić na dzieła potrzebne dla siebie (około 14 tys.). Specjalnie ważnym jest zbiór materiałów archiwalnych - rękopisów, ulotek itp. Jest to zbiór, stanowiący wyjątkową całość. Większość materiałów, to unikaty, niekiedy o niezwyklej doniosłości i wadze. Zbiór ten wynosi 15,5 tys. dokumentów, prócz tego 562 fotografie działaczy ruchu robotniczego, społecznego. O życiu i działalności instytucji świadczą liczby ruchu czytelników. Liczby te początkowo bardzo niskie rosły specjalnie wysoko w latach 1927/8/9/30 i później załamują się, z powodów od instytucji niezależnych. Ruch czytelników wskazuje jak wielkie były po-

trzeby instytucji i świadczy, że był sztucznie zatrzymany, że bynajmniej nie wygaszy. Mówi o tem fakt, że zbiory Muzeum ciągle ulegały powiększaniu, więc niewątpliwie budziłyby również zainteresowanie czytelników. Trzeba mieć nadzieję, że zbiory w nowym zespole Biblioteki Publicznej będą nadal potrzebom tym służyły.

1964/4/4995

